

Liszt Ferenc

(1811. október 22., Doborján, Magyarország (ma: Raiding, Ausztria) - 1886. július 31., Bayreuth)
Világhírű magyar zongoraművész és zeneszerző.

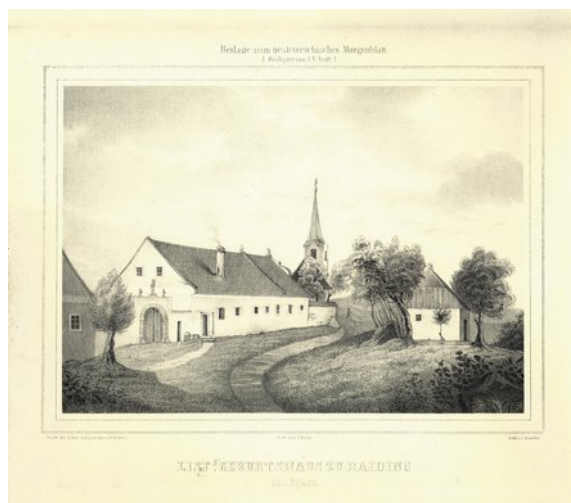
Liszt Ádám és Lager Anna Maria gyermekeként született 1811. október 22-én Doborjánban.

Liszt Ádám

Lager Anna Maria

Liszt szülőháza Doborjánban

Zenei tehetsége korán megmutatkozott, 9 évesen lépett fel először Sopronban és Pozsonyban, majd másfél évig Bécsben tanult (a Beethoven-tanítvány Carl Czernynél zongorát, Antonio Salierinél zeneszerzést). A muzikális édesapa, az Esterházy-birtok jószágigazgatója mindent megtett, hogy a fia előtt megnyíljk az út a tehetségéhez méltó zenei pályához. A teljes anyagi bizonytalanságot is vállalva Párizsba vitte tizenkét éves fiát.

Carl Czerny

Antonio Salieri

Ezt követően csodagyermekként hangversenyzett Nyugat-Európában 1823 és 1828 között. Előadói és alkotóművészetére párizsi évei (1823–35), majd svájci, ill. itáliai utazásai (1835–39) voltak döntő hatással. Zongoratechnikájának tökéletesítésére Paganini virtuóz hegedűjátékának példája ösztönözte, míg Berlioz Fantasztikus szimfóniája programzenei törekvéseit erősítette. Nagy hatással volt rá Chopinnel kötött barátsága is, akinek zongoramuzsikáját a később megismert Schumannéval együtt kortársai közül a legnagyobbra értékelte.

Az arisztokrata szalonokban és nyilvános koncerttermekben egyaránt közkedvelté vált Liszt 1833-ban ismerkedett meg Marie d'Agoult (született Flavigny) grófnéval (1805–1876), nagy szerelmével és első élettársával. 1835–1839

között rövid megszakításokkal Svájcban és Itáliában éltek. Vándoréveik alatt születtek gyermekeik: Blandine (1835–1862), Cosima (1837–1930) és Daniel (1839–1859).

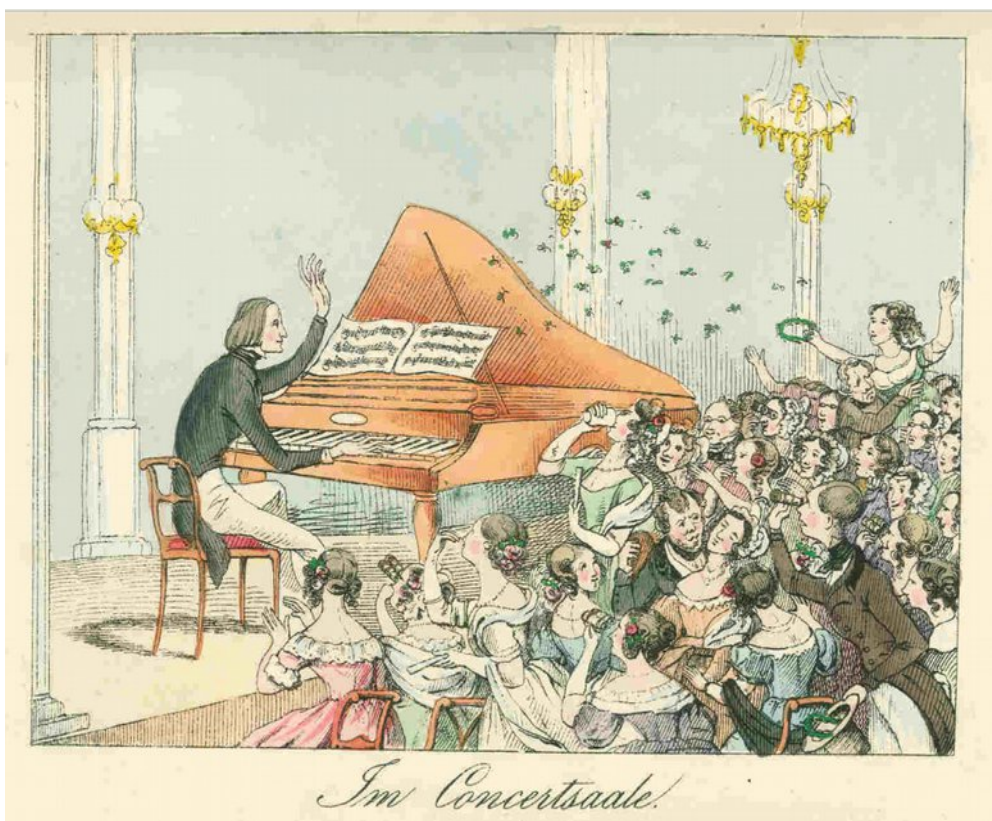

Marie d'Agoult

Blandine, Cosima és Daniel

1839 és 1847 között zongoraművészként bejárta egész Európát Londontól Konstantinápolyig, Szentpétervártól Lisszabonig. A kor számos kiváló zongoravirtuóza közül is kimagaslott, mivel rendkívüli technikája, nagyszerű improvizációs készsége különleges, lebilincselő egyéniséggel párosult. Játéka valóságos „lisztomániát” váltott ki rajongói körében.

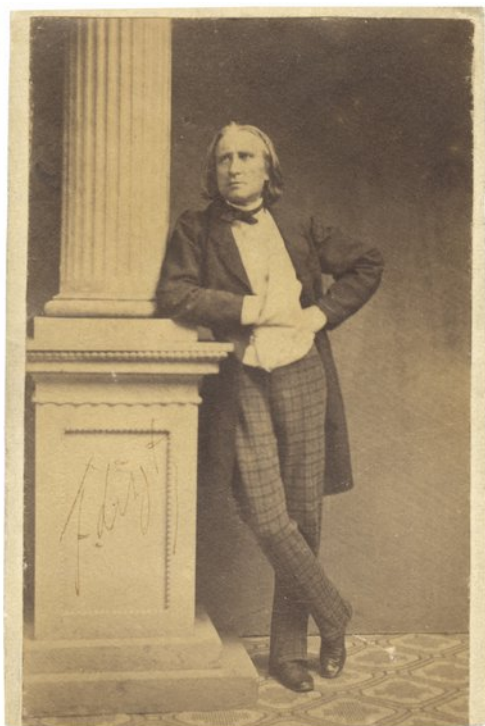

Lisztománia

Hangversenyei bevételét jelentős részben a bonni Beethoven Alap javára ajánlotta fel, amely éppen az ő anyagi támogatásának köszönhetően állította fel 1845-ben, Bonnban, Beethoven szülővárosában a zeneszerző szobrát.

Liszt 1839 és 40 fordulóján látogatott először Magyarországra. Pozsonyban, Pesten (ezt megelőzően Bécsben) adott jótékonyági hangversenyeket az 1838-as pesti árvíz károsultjai javára, valamint a Nemzeti Zenede létrehozására. Pesti látogatása ünneplések sorozata volt, melyek során a város díszpolgárává választották, emellett “művészi érdeme” és “buzgó hazafiassága” méltatásául egy díszkardot adományoztak neki.

Marie d'Agoult 1844-ben szakított Liszttel, aki gyermekeik nevelését saját édesanyjára illetve nevelőkre bízta, míg jómaga tovább folytatta koncertútjait, melyek során 1847 februárjában Kijevben megismerkedett Carolyne von Sayn-Wittgenstein hercegnével (1819–1887). Liszt ekkoriban már több nyugalomra, megállapodásra vágyott, hogy zeneszerzési tervei megvalósításának élhessen. 1847-ben Weimarban telepedett le, ahol udvari karmesterként számos jelentős kortárs művet mutatott be. Liszt weimari tevékenysége arra irányult, hogy a várost ismét a magasrendű művészet, elsősorban a zene központjává tegye. Ekkor bontakozott ki alkotóművészete is.

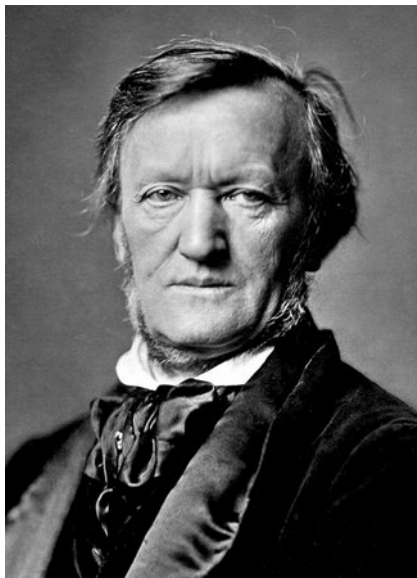

Liszt Weimarban

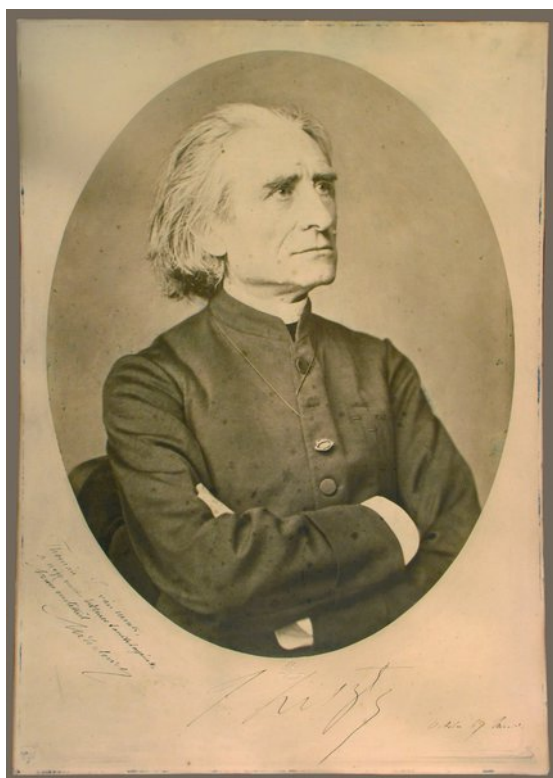
Carolyne von Sayn-Wittgenstein lányával, Marie-val

Különösen fontos volt Liszt számára az 1848-as forradalmi tevékenysége miatt német földről száműzött Richard Wagner erkölcsi és anyagi támogatása, akiben Liszt felismerte a korszakalkotó lángelmét. Cosima lánya 1868-ban végleg elhagyta férjét, hogy Wagnerral kösse össze életét, ami Liszt és Wagner kapcsolatában megrendülést okozott.

Richard Wagner

Weimarból 1861-ben Rómába telepedett át, ahol 1865-ben felvette a négy alsóbb papi rendet és ahol számos szakrális művet komponált ill. fejezett be (misék, motetták, Szent Erzsébet legenda, Krisztus-oratórium, Via Crucis). Szívesen lett volna karnagy a Sixtus-kápolnában, az áldozópapságig azonban nem kívánt tovább lépni, noha ettől fogva mindig reverendát viselt, és „Liszt abbé”-nak nevezték.

Liszt abbé

Liszt eredeti imazsámolya a múzeumban

Liszt kapcsolata hazájával 1840-től kezdve élete végéig megmaradt. Honfitársai belé vetett bizalma mély hatást gyakorolt rá, amiről az ún. „magyar” művei is tanúskodnak. Ezekben az alkotásokban a verbunkos-zene elemeit próbálta a kortárs nyugat-európai zenével egyesíteni (Magyar rapszodiák, Magyar fantázia, Funerailles (Temetés, 1849 október), Heroide funébre (Hősi sirató), Magyar koronázási mise, Années de pélerinage III., Csárdások, Magyar történelmi arcképek).

1869-től haláláig idejét három város Budapest, Róma és Weimar között osztotta meg. Lisztnek jelentős része volt a budapesti Zeneakadémia megalapításában (1875), amelynek haláláig elnöke és tanára is volt.

A Régi Zeneakadémia épülete

A Zeneakadémiáról

Hosszú évek kitartó munkájával sikerült azt a sokszor távolinak tűnő célt elérni, hogy a legmagasabb szintű zenei képzés érdekében létrejöjjön a **Magyar Királyi Zeneakadémia**. Hol a közöny, hol a politika, máskor pedig az anyagi háttér hiánya akadályozta meg, hogy korábban megvalósuljon ez az egész ország kulturális életét befolyásoló fontos terv.

Az oktatás Budapest belvárosában, a Hal tér 4-es számú épületben 1875-ben kezdődött el, ott, ahol Liszt számára is béreltek egy lakást. Ez a városrész az Erzsébet híd tervezésével és kivitelezésével, az 1890-es évek elejétől kezdődően teljesen átalakult, a Hal tér is áldozatául esett az építkezéseknek, de szerencsére a korabeli fotók megőrizték az épület és a környéke látványát. Az Országos Magyar Királyi Zeneakadémia megalapításával, majd az oktatás beindítása után hamarosan kiderült, hogy a hallgatók létszámának növekedése miatt az intézmény befogadására már egy új, nagyobb épület szükséges. A Zeneakadémia első önálló épülete 1879-ben a Sugárúton (ma Andrásy út) épült fel, és 1907-ig, a Liszt Ferenc téri palota elkészüléséig adott otthont az intézménynek.

A Sugár úton kijelölt helyszín története összefonódik egy nagyszabású városformáló terv történetével, hiszen szinte egyidőben épült az egész környező városrész. Már az 1840-es évektől foglalkoztatta a várost egy, a Városligetbe vezető új út, a „Sugárút” megnyitásának gondolata. Kialakítására több terv is született, végül egy reálisan kivitelezhető változat alapján kezdték el a munkálatokat.

Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat kezdeményezésére 1876-77-re épült fel az Izabella utca - Sugár út (később Andrásy út) sarkán lévő két palota, a Mintarajztanoda és a Műcsarnok kiállító épülete. A Vörösmarty utcáig

terjedő telek jobboldali, fennmaradó részére Lang Adolf tervei alapján a Társulat 1878. augusztus 18-án nyújtotta be az építési kérelmét. Az épület ablakterveit és a kivitelezést Thék Endre műhelye végezte.

Itt, a Sugárúton lakott 1881 januárjától Liszt is, lakása ma a Liszt Múzeum. Az épület első emeletére hangversenytermet építettek, melléje került Liszt Ferenc lakása, a második emeleten pedig Erkel Ferenc kapott igazgatói szolgálati lakást. Legfelül a Mintarajztanoda műtermei voltak, ahol egy ideig Strobl Alajos is dolgozott. Ő készítette el az idős Liszt kezének bronz mását, melyet 1884-ben mintázott meg egy élet után készült gipsz levonatról.

Liszt keze (Strobl Alajos munkája)

Lang Adolf építész a Hal téri lakás helyiségeinek tanulmányozása után, annak elrendezéséhez hasonlóan alakította ki Liszt lakásának beosztását, de nagyobb és elegánsabb kivitelben. A lakás belső tervezésével és berendezésével az akkor 23 éves Fellner Sándor építész bízta meg. Az új épületben a Zeneakadémia 1879 őszén kezdte el a tanítást, Erkel Ferenc is berendezkedett a II. emeleti szolgálati lakásában, de Liszt csak 1881. január 20-án költözött be az I. emeletre, mivel állítólag a festés után a falak még nem száradtak ki. A valódi ok az volt, hogy barátai meglepetésként a berendezést, sokszor saját kezük munkájával, nagy gondossággal állították össze.

Liszt lakásáról az egyetlen hiteles, korabeli fénykép a *Magyar Szalon* című lap egyik 1886-os számában jelent meg, Liszt mellett tanítványa, Lina Schmalhausen látható a képen. A háló-dolgozószoba rekonstrukciója során ez a kép volt segítségünkre.

Veitauer A. ch. 70

Széchy

A Magyar Salon eredeti rajza.

LISZT FERENCZ DOLGOZÓ-TERME BUDAPESTEN.

Széchy Gynla eredeti felvétele.

Liszt háló-dolgozószobája a Magyar Szalonban